

VI. Magyar Politikai Földrajzi Konferencia Magyarország és a Balkán – Pécs a Balkán kapuja?

Hatodik alkalommal, október 16-17-én, került megrendezésre Pécsen, a Pécsi Tudományegyetem Földrajzi Intézete és az MTA PAB Balkán munkabizottsága szervezésében a Magyar Politikai Földrajzi Konferencia. A két évente megrendezésre kerülő seregszemle központi témájául ezúttal a magyar-balkáni kapcsolatokat választottuk. Különös aktualitást adott a rendezvénynek, hogy az Európa Kulturális Fővárosa – Pécs 2010 programsorozat egyik központi gondolata a Mecsek alján található városnak a balkáni relációban betöltött kapcsolati szerepe, ezért a konferencia bekerült a város hivatalos programkínálatába is, míg a szakmai program részét alkották többek közt a város déli irányultságát elemző előadások, melyet a konferencia alcíme is tükrözött: *Magyarország és a Balkán – Pécs a Balkán kapuja?*

A program első napja a meghívott előadóké volt, a rendezvényt Mánfai György fotóművész balkáni útjai során készített műveiből rendezett kiállítás indította, melyet Cselényi László a Duna Televízió elnöke nyitott meg. A programot megnyitó beszédeiben mind Gábel Róbert, a PTE rektora, mind Tasnádi Péter, Pécs város polgármestere, mind Szalay Tamás, az EKF program kulturális igazgatója hangsúlyozta Pécs balkáni küldetésének fontosságát, multikulturális hagyományait, a kultúrák közti párbeszéd fontosságát és a Pécsi Tudományegyetem ezen folyamatokban játszott fontos szerepét.

A kulturális és interregionális kapcsolatok szekció előadói a politikai földrajztól nem idegen, de mindenképpen sajátos kapcsolati szempontokat és vizsgálati módszereket hoztak az egyébként a szó szoros értelmében multidiszciplináris konferenciára. Cselényi László a hétköznapi kultúra területén megfigyelhető kapcsolatokról, keveredésről szólt, az eltérésekről, melyek mozaikossá és a párhuzamokról, melyek ugyanakkor hasonlatossá teszik a balkáni kultúrákat. Eredics Gábor a Vujicsics együttes vezetője az előző gondolatot vitte tovább a népzene területén, hasonlóságok és különbségek keveredéséről szólt, kiemelve számos olyan archaikus vonást, mely Európa más részein már nem lelhető fel. Szilárd István (orvos PTE ÁOK) a migráció és a konfliktusterületek egészségügyi kockázatairól értekezett, rámutatott, hogy a délszláv konfliktus idején mekkora erőfeszítésbe telt, hogy a Baranya megyébe menekülteket megfelelő egészségügyi ellátásban lehessen részesíteni.

A tudományos kapcsolatok szekcióban Maróth Miklós az MTA alelnöke székeszékének adott hangot a magyar-balkáni kapcsolatok intenzitásáról és Pécs kapu szerepéről. Álláspontja szerint igazi kapu csak kétirányú forgalom esetén jöhet létre, ehhez pedig az kell, hogy a kapu mindkét oldalán élők tudjanak nyújtani valamit a másoknak. Ez szerinte Pécs esetében megkérdőjelezhető. Slobodan Pajović a belgrádi Megatrend egyetem rektorhelyettese azt emelte ki, hogy míg Közép-Európában létezik valamiféle közös identitás, egy minimum, amiben az itteni népek egyetértenek (és ennek alapja a Habsburg örökségben keresendő), addig a Balkánon ez hiányzik. Tóth József (rector emeritus, PTE) a térség felsőoktatási, kutatási intézményeinek szorosabb kooperációjának szükségességére hívta fel a figyelmet, illetve arra, hogy hazánkban fontos érdeke lenne a balkáni térség fiataljai számára tanulmányi, kutatói ösztöndíjas rendszert kidolgozni és működtetni.

A diplomácia és külgazdaság szekcióban Pandúr József a bosznia-hercegovinai EU Főmegbízott főtanácsadója a boszniai helyzet törékenységéről és az országot fenyegető veszélyekről beszélt. Bába Iván volt külügyi államtitkár, a *Budapest Analyses* főszerkesztője a Balkán térségét érintő biztonsági kockázatokról és stabilizációs lehetőségekről tartott előadást.

Berecz Marianne nagykövet, osztályvezető a magyar balkáni politika lehetőségeiről, a nemzetközi szerepvállalás szükségességéről és a Balkánnal kapcsolatos magyar érdekekről szolt. Závoczký Péter külgazdasági szakdiplomata, az ITD Hungary Zágráb képviselője, a Balkánra irányuló magyar befektetésekről és befektetési lehetőségekről, hazánk és a térség egyre szorosabbá váló gazdasági kapcsolatairól szolt.

Az első szakmai nap végén Dövényi Zoltán, a PTE Földrajzi Intézetének igazgatója által moderált kerekasztal beszélgetés zajlott az elhangzott előadásokhoz kapcsolódóan, melyen felszólalt többek között Póka Ferenc volt tiranai és skopjei, valamint Varga Imre jelenlegi szarajevói magyar nagykövetek is.

A második napon négy szekcióban harmincöt előadás hangzott el. A Kárpát-medence–Balkán térség történeti kapcsolatai szekcióban (elnök: A. Sajti Enikő) egyaránt elhangzottak rövid időszakok politikai elemzése (A. Sajti Enikő: *Igazodási kényszer: Magyarország és Jugoszlávia 1944-1948*), egyháztörténeti jellegű fejtegetések (Kolnhofer Vince: *A Győri és Szombathelyi Egyházmegye Ausztriához csatolt részei és a gradistyei horvátok*), sajtóelemzések (Makkai Béla: *Az ó-romániai magyar sajtó balkán képe*), etnikai földrajzi kérdések (Végh Andor: *Etnikai kontaktzóna - a horvát és szerb etnikai kontaktzóna kérdései*), térszerkezeti problematika (Csüllög Gábor: *Kárpát-medence és Nyugat-Balkán: térszerkezeti illeszkedés vagy ütközés?*), gazdaságtörténeti jellegű (Vesna Aleksic: *Hungarian financial capital in the Kingdom of Yugoslavia*), és nem utolsó sorban Pécs helyzetét elemző előadások is (Hajdú Zoltán: *„Kapu vagy vakablak” a Balkánra?*).

A Magyarország és a Balkán gazdasági kapcsolatai szekcióban (elnök: Edita Stojic-Karanovic) egyaránt hallhattunk az integrációs témával foglalkozó előadásokat (Edita Stojic-Karanovic: *Az EU Szomszédsági Programja és Magyarország déli határain átívelő együttműködés*), a kulturális gazdaság kérdéseiről (Trócsányi András: *A kulturális gazdaság szerepe Pécs város gazdasági-térbeli szerkezetváltásában*), területfejlesztési problematikáról (Pámer Zoltán: *A dél-dunántúli régió és a horvát önkormányzati középszintek, valamint a területfejlesztési intézményrendszer kapcsolatai*), innovációról (Sitányi László - Fodor Ágnes: *Innovációs környezet és az ökoturisztikai klaszterek egy bolgár példa alapján*).

A Biztonságpolitikai kihívások Délkelet-Európában című szekcióban (elnök: Tólas Péter) alakult ki a leghevesebb szakmai vita a részt vevők között a térség jövőjével kapcsolatban. A katonai földrajz (Siposné dr. Kecskeméthy Klára: *A „zsugorodo” Balkán*), a klasszikus politikai földrajz (Nagy Miklós Mihály: *A Balkán-félsziget geopolitikai formakincse*) és a biztonsági kihívások (Tólas Péter: *Biztonságpolitikai kihívások a Nyugat-Balkánon – 2008*) témaköröket ölelték fel az előadások.

A Kultúra, kisebbség, településügy (elnök: Császár Zsuzsa/Bertalan Péter) szekcióban az etnikai földrajzi előadások domináltak (Kókai Sándor: *A balkáni népcsoportok szerepe a Bánság etnikai térszerkezetében (1718-2002)*, László Mária - László Antal: *A magyar állam telepítési politikája és az erdélyi „hozzátelepítések” az első világháború előtti negyedszázadban*, Kőszegi Margit: *Az etnikai térszerkezet változásai Bulgáriában*, Reményi Péter: *Homogenizálódó etnikai terek a Nyugat-Balkánon*), amit kiegészítettek a politikai földrajzi vizsgálatokban egyre gyakrabban helyet kapó módszerek, mint a kognitív térképek vizsgálata (Lakotár Katalin: *Dél-Dunántúli tanulók országképe déli szomszédainkról*), vagy a szimbólumok kérdésköre (Békési László: *Magyarországi köztéri cirill feliratok 2008-ban*).

A konferencia utolsó napja egy szakmai kirándulással zárult Horvátország Eszék-Baranya és Vukovár-Szerém zsupánság területén. Első állomás a második világháború egyik legnagyobb európai csatájának, a batinai csatának emlékhelye volt, majd Vukovárt belvárosát, az 1991-es események helyszíneit tekintettük meg. Végül Eszék óvárosa következett, majd végezetül egy borkóstolóval zárult a napi program és egyben a konferencia is.

Reményi Péter

Összefoglaló a IV. Alföld Kongresszusról

2008. november 27-28. között Békéscsabán ismét megrendezésre került az Alföld Kongresszus, amelynek mottója: *Helyünk a világban – Alföldi válaszok a globalizáció folyamataira* volt. A Magyar Tudományos Akadémia Regionális Kutatások Központja Alföldi Tudományos Intézete a Magyar Földrajzi Társaság Körösvidéki Osztályával karöltve 1993 óta negyedik alkalommal szervezte meg az Alföld nagytáj aktuális problémáit elemző-értékelő (nem csak) tudományos fórumát. A rendezvény célja a szervezés kezdetekor még messzi globális pénzügyi válság, az utóbbi években egyre populárisabb klímaváltozás és a kapcsolódó társadalmi problémák együttes hatásainak a feltárása. A kongresszus további célját képezte a globalizáció – földrajzilag, valamint a fejlettségi mutatókat tekintve a világgazdaság centrumaitól távol eső térségben – érezhető hatásainak és konfliktusainak elemzése is. A konferencián az Alföld helyét és lehetséges szerepét kerestük a globalizálódó nemzetközi kapcsolatrendszerekben, illetve az európai térben.

A Kongresszus több mint száz résztvevője 28 előadót hallgathatott meg (melyből 6 plenáris és 22 panelos keretek közt). Mivel a hallgatóság túlnyomó része – de az előadók kétharmada is – főleg a tudományos szektorból érkeztek (hallgatók, oktatók, kutatók) és a döntéshozók, illetve civilek száma alulreprezentált volt, sajnós a tudomány és a politika szereplői közötti szakmai diskurzus generálásának célja csak részben teljesült. Ugyanakkor a fórum interdiszciplináris és regionális jellege megvalósult, hiszen a geográfia, a közgazdaságtan, a szociológia, az ökológia és a műszaki tudományágak, valamint az alföldi megyék mindegyike képviselte magát az eseményen.

A Horváth Gyula a RKK Főigazgatója elnöklésével induló plenáris ülést, a vendéglátók és szervezők nevében, Nagy Imre RKK ATI Békéscsabai Osztályának vezetője és Vantara Gyula Békéscsaba Megyei Jogú Város polgármestere köszöntőit követően Enyedi György akadémikus nyitotta meg, aki beszédében többek között a versenyképes kreatív alföldi városok kialakulásának szükségességét hangsúlyozta. Harnos Zsolt akadémikus, az MTA Kutatásszervezési Intézetének vezetője és a Budapesti Corvinus Egyetem Kertészettudományi Kar Matematika és Informatika Tanszékének vezetője *A klímaváltozás várható hatása az agrárágazatra* címmel az éghajlatváltozás hatásaihoz való alkalmazkodásról beszélt. Lengyel Imre a Szegedi Tudományegyetem Gazdaságtudományi Kar, Közgazdaságtani és Gazdaságfejlesztési Intézet vezetője, egyben Békéscsabáról elszármazott egyetemi tanára *A globalizáció várható hatásai és várható térbeli következményei az Alföldön* címmel tartott előadást, kiemelve a városi régiók szerepét és az Alföld, mint földrajzi tér gazdasági szerepének a hiányát. Őt követte Ladányi János szociológus a BCE Szociológia és Társadalompolitika Intézet tanára. *Városi és falusi etnikai gettók Magyarországon a*